

Engelse taal op de universiteit

Geen eenduidig positieve ontwikkeling

Timona Blom

PUBLIC NOTE

Het aantal Engelstalige opleidingen op Nederlandse universiteiten is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Meer dan 70% van de masters is Engelstalig. Dit vloeit voort uit het internationaliseringsbeleid, waardoor studenten worden opgeleid tot wereldburgers. Tegelijkertijd is er veel kritiek op Engelstalig onderwijs: de afstand tot de maatschappij wordt groter, studenten zijn slechter in Nederlands, maar ook in Engels (Verbrugge, Van Opstall, Bergen, Koenen, & Van Baardewijk, 2015).

Deze trend past bij het ideaalbeeld van geglobaliseerde Nederlandse universiteiten en is gevolg van verschuiving van overheidsbeleid sinds de jaren tachtig, waar de nadruk lag op het 'New Public Management' (NPM), ook bij universiteiten. Universiteiten moesten doelmatig en efficiënt werken (Peters & Pierre, 2005) en één taal werd efficiënter gevonden. Tegenwoordig is de kritiek op het NPM-gedachtegoed gestegen, maar is er minder aandacht voor het daarmee samenhangende globaliseringsideaal. Zonde, er is veel af te dingen op verdringing van het Nederlands als academische taal.

Lessons for practice:

- Het onderzoek biedt vijf verschillende vormen van perceptie op Engelstalig onderwijs op de universiteit. De perceptie wordt gegeven vanuit de student. Studenten geven aan wat zij ervaren wanneer zij vakken volgen in het Engels. Engelstalig onderwijs is met name goed voor de financiering van de universiteit.
- Het financieringssysteem van de universiteit is gebaseerd op 'zoveel mogelijk studenten zo snel mogelijk laten afstuderen'. Deze financiering is niet langer houdbaar en gaat ten koste van de onderwijskwaliteit.
- Het openbaar bestuur is een belangrijke schakel in het verbeteren van het financieringssysteem van de universiteit.

Key words: NPM, Q-Methode, Onderwijs, Engelse taal

De koekjesfabriek

Tijdens de studentenprotesten (Maagdenhuisbezetting) in 2015 werd de universiteit een 'koekjesfabriek' genoemd (Bakker, 2015). Daarmee wordt bedoeld dat universiteiten de laatste jaren steeds meer weg hebben van een bedrijf waar zo veel mogelijk studenten moeten afstuderen op een gestroomlijnde manier. Vanuit het NPM-gedachtegoed werkt deze efficiëntie in alle facetten door, zo voert de universiteit strategisch beleid om meer studenten te werven. Het werven van studenten beperkt zich niet langer tot de Nederlandse markt, maar met de Bolognaverklaring werd het voor zowel de universiteit als de student aantrekkelijk om in het buitenland te studeren. Nederlandse universiteiten strijden daardoor niet langer alleen met elkaar maar ook met Europese universiteiten. Buitenlandse studenten leveren bovendien meer geld op. Dat heeft te maken met het feit dat buitenlandse studenten vaker instellingsgeld betalen (CPB, 2019). Meer studenten houdt ook in dat er efficiënter moet worden omgegaan met de (college)tijd. Vakken van verschillende opleidingen worden samengevoegd, waardoor meer studenten tegelijkertijd college kunnen volgen. Het samenvoegen van vakken betekent inherent dat meer vakken van Nederlandstalige opleidingen in het Engels worden gegeven. Het Nederlands als academische taal wordt hiermee verdrongen, waardoor veel Nederlandse studenten het gevoel hebben minder uit hun studie te kunnen halen.

Onderzoek onder studenten

Studenten hebben ook zo hun meningen en opvattingen over Engelstalig onderwijs en dat heb ik onderzocht met behulp van een Q-studie. De Q-studie biedt mogelijkheden om subjectiviteit binnen de sociale context te bestuderen (Van Exel & De Graaf, 2005). Eerdere studies in Nederland hebben gekeken naar

vergelijkingen binnen een opleiding die zowel de Nederlandse als de Engelse variant aanbieden (Vinke, 1995; De Vos, 2019), maar die hebben daarin minder gekeken naar de subjectiviteit van studenten. De Q-studie leverde vijf verschillende opvattingen van studenten op, onderverdeeld in A t/m E, wat betreft Engelstalig onderwijs.

'Ik ben bang om fouten te maken en bang wat mijn medestudenten van mij denken als ik dit doe'

A: De bezorgde student

Jonge studenten zijn onzeker wat betreft hun Engelstalige vaardigheden. Zij studeren hard om het beste uit zichzelf te halen, maar door de taalbarrière zijn ze minder betrokken bij de colleges. De stof beheersen ze, maar gevoelsmatig kunnen zij dit minder goed laten zien door de beperkte woordenschat van het Engels. Studenten geven aan "ik ben bang om fouten te maken en bang wat mijn medestudenten van mij denken als ik dit doe". Bovendien willen zij graag een wetgeving die zorgt voor het behoud van de Nederlandse taal op de universiteit, zodat zij zich volledig op de inhoud van het vak kunnen richten.

B: De kritische student

Uit het onderzoek bleken veel studenten kritisch te zijn over de kwaliteit van het onderwijs. De kwaliteit van het onderwijs heeft te lijden onder de Engelse taal. Studenten ervaren in de praktijk dat de taalkwaliteiten van zowel docenten als studenten onder de maat is. Bovendien zetten zij vraagtekens bij de efficiëntie van Engelstalig onderwijs. Vollere collegezalen betekent immers meer werk voor docenten. Docenten die de laatste jaren al gebukt gaan onder de enorme werkdruk die heerst op de universiteit. Studenten stellen (terecht) de vraag of het systeem juist niet inefficiënt werkt. Het is "een risico voor de kwaliteit van het onderwijs"

en “zorgwekkend” dat steeds meer opleidingen overgaan op Engelstalig onderwijs. Bovendien is het onnodig om zoveel studies in het Engels te geven en zouden universiteiten zich moeten focussen op de Nederlandse student. In de ogen van deze studenten heeft de internationalisering de kwaliteit onderwijs niet verbeterd.

C: De carrièregerichte student

Studenten zijn niet alleen maar sceptisch over de ontwikkeling. Een klein deel van de studenten richt zich met name op hun eigen carrière. Internationalisering zien zij dan ook als een positieve trend. Wil Nederland meedoen op het wereldtoneel, dan moet het overgaan op Engelstalig onderwijs. Bovendien geven deze studenten aan de taal goed te beheersen en hebben zij geen problemen zich te uiten in het Engels.

D: De realistische student

De realistische student benadrukt dat de universiteit zelf verantwoordelijk is of de opleiding in het Engels wordt gegeven. De nadruk moet daarbij wel liggen op de toegevoegde waarde. Bij Internationale opleidingen wordt het als logisch beschouwd dat deze in het Engels gegeven worden, maar dat geldt niet voor de opleidingen psychologie of bestuurskunde. Het krampachtig vasthouden aan de Nederlandse taal werkt op de lange duur alleen maar averechts omdat de wetenschapstaal nu eenmaal Engels is. Engels is dan wellicht niet voor elke opleiding even relevant, maar deze studenten zeggen wel dat het een verbinding kan brengen met de rest van de wereld.

E: De idealistische student

Engels is volgens deze studenten belangrijk voor de samenleving en

diversiteit. Universiteiten zijn bij uitstek de plek waar verbinding plaatsvindt. Tegelijkertijd geven deze studenten aan dat Nederlands wel bepalend is geweest voor hun eigen identiteit. Zowel Nederlandse als buitenlandse studenten moeten zich betrokken voelen bij de universiteit waar zij studeren. Het is een logisch gevolg dat opleidingen dan overgaan op het Engels, hoewel deze studenten wel aangeven liever de hoorcolleges in het Nederlands te volgen ook maken zij het tentamen liever in het Nederlands. Zij behalen namelijk hogere cijfers wanneer het vak in het Nederlands wordt gegeven.

Balans opmaken

Mijn onderzoek richtte zich op de verschillende opvattingen van studenten. Hoe denken zij over Engels als academische taal? Wat zijn hun standpunten? Over het algemeen zijn studenten bezorgd over de kwaliteit van het onderwijs. Studenten vinden het moeilijk om zich uit te drukken in het Engels en zien bovendien enorme niveauverschillen tussen studenten en docenten.

Op de universiteit spelen nog andere aspecten een rol in dit debat. Universiteiten zijn verwickeld in een ingewikkeld financieringssysteem en concurrentiestrijd. Het financieringsbeleid is gericht op het aantal studenten dat studeert op de universiteit. Door de concurrentie met elkaar aan te gaan proberen universiteiten zo hoog mogelijk te komen op diverse ranglijsten. Met name buitenlandse studenten trekken sneller naar een universiteit die hoog aangeschreven staat. Dat betekent dat wanneer een universiteit hoog staat aangeschreven, die universiteit meer studenten krijgt en meer dus financiële middelen heeft. Zowel de overheid als de universiteiten zouden het roer moeten omgooien en de student weer centraal moeten zetten. Universiteiten staan daardoor voor een lastige keuze: kiezen we voor het Nederlands of voor het Engels.

References

- Bakker, M. (2015, December 14). *VVD en PvdA: laat student per vak collegegeld betalen*. Retrieved from de Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/vvd-en-pvda-laat-student-per-vak-collegegeld-betalen~bb45f7e6/>
- CPB. (2019, September 5). *De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs en mbo*. Retrieved Augustus 18, 2020, from Centraal Planbureau: <https://www.cpb.nl/de-economische-effecten-van-internationalisering-het-hoger-onderwijs-en-mbo-0>
- De Vos, J. (2019, April 24). *Naturalistic Word Learning in a Second Language*. Retrieved Maart 2020, from Radboud University Nijmegen: <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/202980/202980.pdf?sequence=1>
- Peters, G., & Pierre, J. (2005). *In Handbook of public administration*. London: Sage. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781446200506>
- Van Exel, J., & De Graaf, G. (2005). Q methodology: A sneak preview. *Social Sciences*, 2, 1-30.
- Verbrugge, A., Van Opstall, E., Bergen, P., Koenen, M., & Van Baardewijk, J. (2015). *Manifest van het Taalcollectief: Een pleidooi voor een taalrenaissance in het hoger onderwijs van de 21e eeuw – te beginnen met Nederlands*. Beter Onderwijs Nederland. Retrieved from <https://www.beteronderwijsnederland.nl/wp-content/uploads/2015/07/Manifest3-2juli.pdf>
- Vinke, A. (1995). *English as the medium of instruction in Dutch engineering education* [proefschrift]. Delft: Delft University Press.